

Vážený pán predseda Valného zhromaždenia,
vážený pán generálny tajomník,
Vaše Excelencie, dámy a páni,

pred týmto zhromaždením a na iných globálnych fórach zaznie veľa slov o výzvach, ktorým čelíme – od rastúcej intenzity ozbrojených konfliktov až po ničivé následky klimatických zmien.

Diskutujeme o výzve zabezpečenia budúcnosti celosvetovo rastúcej populácie v rámci obmedzených zdrojov a spustošených ekosystémov.

Bavíme sa o nových technológiách, ktoré uľahčujú naše životy, ale môžu tiež spôsobiť deštrukciu nášho spôsobu života, ktorý je založený na demokracii.

Všetky tieto výzvy majú jedného spoločného menovateľa. Ich pôvodcom sú ľudia. A je na ľuďoch, aby ponúkli riešenia. Čas na rozhovory, diskusie a sľuby už vypršal. Toto zhromaždenie musí začať od primárneho účelu, pre ktorý bola OSN založená a tým je obnova mieru.

V minulom roku bolo vo svete viac úmrtí súvisiacich s konfliktmi ako v ktoromkoľvek roku predtým od roku 1994. Výrazne k tomu prispela ilegálna ruská invázia Ukrajiny – bezprostredného suseda Slovenska.

Ruské vojská už viac ako 570 dní zabíjajú nevinných ukrajinských civilistov, unášajú deti a ničia mestá.

Bombardujú infraštruktúru a prístavy, ktoré vyvážajú ukrajinské obilie tým, ktorí ho potrebujú v Bangladéši alebo Egypte. Moskva musí dovoliť, aby obilie mohlo opätovne opúšťať ukrajinské prístavy.

V rámci Valného zhromaždenia a Bezpečnostnej rady OSN nemôžeme tvrdiť, že sme za mier alebo globálnu potravinovú bezpečnosť a zároveň zatvárať oči pred tými, ktorí ju podkopávajú.

Áno, potrebujeme novú agendu pre mier, ako správne povedal generálny tajomník. V prvom rade však potrebujeme, aby Rusko ako stály člen Bezpečnostnej rady OSN spravilo jasné kroky vedúce k mieru.

Excelencie,

dnes sa začína Samit klimatických ambícií. Pokiaľ však ide o našu planétu, náš čas pre konkrétne riešenia sa kráti.

Naše mestá sa stavajú horúcejšími, naše oceány kyslejšími a naša zem suchšia. Je to dôsledok zmeny klímy, ktorú spôsobil človek. Toto leto nám opätovne ukázalo, čo nás čaká, ak budeme sedieť so založenými rukami.

Vedecké správy, jedna za druhou, prinášajú rovnaký záver – nerobíme dost'. Súčasné tempo znižovania emisií skleníkových plynov a opatrení na ich zmiernenie nezabráni nárastu globálnej teploty o 1,5 °C do roku 2100. Celosvetovo emisie stále prekračujú naše parížske ciele.

Tým najhorším scenárom môžeme ešte stále zabrániť. Globálne emisie však musia dosiahnuť svoj vrchol a začať klesať ešte pred rokom 2030.

To je odteraz o sedem rokov. Ide o našu zodpovednosť, nie zodpovednosť vlád, ktoré prídu po nás. Ak chceme vidieť výsledky o sedem rokov, musíme všetci konať už dnes.

Premeňme túto ambíciu na náš spoločný a globálny záväzok. Uskutočniteľné, efektívne a nízko nákladové možnosti na zmiernenie a tlmenie dôsledkov klimatickej zmeny už existujú. Môžu urýchliť našu zelenú tranzíciu.

Slovensko v tomto smere už podniká konkrétne kroky. 85 % našej elektriny sa už vyrába s nulovými emisiami. V nasledujúcich siedmich rokoch použijeme 5 % nášho HDP na dekarbonizáciu ekonomiky a zvýšenie využívania obnoviteľných zdrojov. V roku 2030 budú naše emisie o 55 % nižšie ako v roku 1990.

Európa sa dnes otepľuje dvakrát rýchlejšie ako ktorýkoľvek iný kontinent. Avšak Afrika, hoci je zodpovedná za menej ako 4 % celosvetových emisií, je voči vplyvom klimatických zmien najzraniteľnejšia.

Rovnocennou a partnerskou spoluprácou však môžeme vyriešiť aj túto výzvu. Existujúce zelené technológie musia byť dostupné pre každého. Slovensko bude pokračovať v plnení svojich záväzkov v rámci globálneho prísľubu financovania zmierňovania klimatických zmien.

Moja posledná poznámka k zmene klímy je jednoduchá. Potrebujeme sa zobudiť. Nebojujeme so žiadnou vonkajšou hrozbou. Toto nie je meteorit smerujúci k Zemi. Ide o existenčnú krízu, ktorú sme vytvorili my sami – a my sami ju aj musíme vyriešiť.

Excelencie,

všetky tieto krízy najviac zasiahli tých, ktorí sú najmenej zodpovední za ich vznik – najzraniteľnejšie skupiny obyvateľstva, ženy a deti, najchudobnejších.

Ak budú aj naďalej vylučovaní z rozhodovania, nikdy nedosiahneme mier a prosperitu. **Desaťročia hovoríme, že ženské práva sú ľudské práva. Je na čase premeniť slová na činy.**

Naše kolektívne bohatstvo nám umožňuje už dnes zabezpečiť dôstojné podmienky na život pre každého na tejto planéte. Dnes, keď sme v polovici cesty k roku 2030, sa však pozitívne vyvíja len 12 % cieľov trvalo udržateľného rozvoja. Tieto ciele nie sú dobrovoľnými usmerneniami, ale konkrétnymi ukazovateľmi pre vytvorenie sveta, ktorý je postavený na spravodlivosti, rovnosti a stabilite.

Pred 75 rokmi sme prijali Všeobecnú deklaráciu ľudských práv. Ľudská dôstojnosť, sloboda a spravodlivosť musia byť všeobecne chránené.

Dnes, keď nové technológie sľubujú uvoľniť obrovský potenciál v oblastiach, ako je verejné zdravie, konektivita alebo riešenie klimatických zmien, je to ešte dôležitejšie.

Technologický pokrok však niekedy napreduje rýchlejšie ako vývoj ľudského myslenia a emócií. Rýchly rast platforiem sociálnych médií a s tým súvisiaca záplava dezinformácií a nenávistných prejavov je toho dôkazom.

Sociálne platformy odstránili bariéry po celom svete a spájajú ľudí ako nikdy predtým. Zničili však aj bariéry, ktoré chránili práva a integritu iných.

Každá technológia sa musí používať s cieľom zachovať a chrániť dôstojnosť a práva každého jednotlivca.

Ak sa tejto otázke nebudeme venovať, sociálne médiá, umelá inteligencia a ďalšie vznikajúce technológie sa stanú „steroidmi“ pre všetky krízy, ktorým čelíme už dnes. Preto je dôležité neodkladať ich demokratickú reguláciu.

Veda a fakty sú nevyhnutné pre zvládanie globálnych výziev. Pandémia covid-19 to jasne ukázala. Dezinformácie podkopávajú naše snahy o dosiahnutie konsenzu a spoločnej vízie.

Ak bude ľudstvo pokračovať v budovaní alternatívnych právd a vzájomnej nedôvery, nikdy nebudeme schopní podniknúť kroky potrebné na riešenie týchto univerzálnych výziev.

Vo svojom závere vám chcem odovzdať posolstvo nádeje. Stretnutia s mladými ľuďmi zo Slovenska vo mne zanechávajú veľký optimizmus do budúcnosti. Výskumy ukazujú, že rovnosť je pre nich najdôležitejšou spoločenskou hodnotou.

Mali by sme počúvať naše deti a pracovať na dosiahnutí vízie ľudstva, kde je rovnosť pravidlom, nie výnimkou. Kde rozvoj môže byť udržateľný a odolný voči zmene klímy. Kde môžeme žiť v mieri.

Od nás očakávajú činy. Cena nášho spoločného zlyhania nie je abstraktnou veličinou. Bude meraná počtom konkrétnych úmrtí, vysídlení, nespravodlivostí, straty diverzity a ekosystémov.

Nás politikov sa často pýtajú na odkaz, ktorý chceme po sebe zanechať. Má toto byť náš odkaz? Pre mňa je voľba jasná. Naša odpoveď by mala byť rovnako jasná.

Ďakujem.